

знань з усіх навчальних дисциплін не є адекватним відповідно до завдань перевірки, контролю та оцінювання студентів. Зокрема, мова йде про навчальні дисципліни «Дидактика з методикою викладання у вищій школі», «Історія педагогіки з методикою викладання у вищій школі». Адже вивчення їх спрямоване на підготовку викладача педагогіки, що вимагає застосування активних форм діагностики, серед яких: мікрОВикладання, педагогічна гра та ін. Сформувати та перевірити навички викладання, культури педагогічної праці, професійної етики можна тільки в процесі безпосереднього спілкування та спостереження за діями магістранта.

Насамкінець, застосування дистанційної форми навчання наштовхує на роздуми: Чи можна підготувати сучасного викладача педагогіки, вчителя початкової школи дистанційно? Наскільки ефективною є саме така організація освітнього процесу? Чи достатнім є організувати підготовку фахівця засобами інформаційних технологій? Чи не призведе це в майбутньому до повної інформатизації освітнього процесу? Виключення з нього живого спілкування викладача й студента, в ході якого не тільки передаються знання й формуються відповідні вміння й навички їх застосування, але й забезпечується духовна єдність і спадкоємність представників педагогічної праці?

Певно, питань набагато більше, ніж відповідей! Головне, щоб після впровадження дистанційної форми навчання, не зникла потреба у викладачах закладів вищої освіти!

Потрібен час для успішного впровадження дистанційної форми навчання, час на визначення «плюсів» і «мінусів».

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. НАКАЗ МОНУ від 25.04.2013. № 466. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13?fbclid=IwAR3lDh29GfI0K0-vvW8mPYKteRVT0ISgE_6gb3MhTA4x FfWNvZFrqRGMDhQ

УДК 159.9:[001.895:004]:378.147

Т.Д. ЩЕРБАН

доктор психологічних наук, професор,
ректор,

Г.В. ЩЕРБАН

старший викладач,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Будь-яка професійна діяльність сьогодні вимагає вмілого використання цифрових технологій. Спеціаліст повинен мати навички, які дають змогу за допомогою цифрових технологій вирішувати професійні потреби, робити відповідні висновки, узагальнення, розширювати кругозір. В умовах інформатизації та перевантаження інформації вища освіта потребує активного залучення у навчальний процес інноваційних цифрових технологій.

Сьогодні у науковій літературі активно використовується поняття «цифровізація», яке пов'язано із масштабним проникненням інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери сучасного суспільства. Аналіз державних нормативних документів доводять, що «цифровізація» вищої освіти відповідає вектору розвитку нашої держави. Проблема застосування цифрових технологій у освітній простір висвітлена у працях вчених: Д. Белшоу, В. Бикова, Д. Галкіна, Б. Гірша, М. Лещенко, О. Михайленко, Л. Мановича, О. Овчарук, О. Співаковський, Дж. Стоммела та інших. Вчені розглядали особливості реформування освітньої системи у зв'язку з активізацією інноваційних та цифрових

технологій. Про те, поза увагою дослідників залишилася проблема психологічних особливостей учасників цифровізації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Мета дослідження – дослідити психологічні особливості використання цифрових технологій у навчальній діяльності закладів вищої освіти.

Сьогодні необхідно враховувати, що саме студенти є більш компетентними та досвідченими у використанні соціальних мереж, ніж викладачі. Тобто, наразі існує розрив у рівнях цифрової грамотності викладачів та студентів. Саме це може спричинити зниження авторитету педагога вищого закладу освіти в очах його студентів. Сьогодні вкрай необхідні особистісні зміни самого викладача. Отже, вирішальна роль у процесі популяризації цифрових технологій у навчанні, належить особистості викладача [3]. Основна увага педагога повинна бути зосереджена не демонстрації того, як оптимально використовувати цифрові технології, соціальні мережі у здобутті нових знань, у формуванні необхідних навиків, як організовувати спільну роботу студента та викладача.

Використання цифрових технологій вимагає від викладача пошуків таких засобів, які б активізували навчальну діяльність студентів, прищеплювали та підтримували цікавість до професії, стимулювали б їх самостійну роботу [2]. Саме такими засобами, які допоможуть вчителю розкрити потенціал студента є «змішане навчання». Термін «Змішане навчання» використовують для опису навчального процесу, що поєднує електронне навчання, самостійну роботу студентів та традиційне навчання [4, с.89-96]. Цей навчальний процес включає три компоненти: заняття в аудиторії (за участю викладача та студентів), робота з онлайн матеріалами (це можуть бути презентації або створені відео, чи цілі курси, що пропонуються студентам для вивчення), структурована самостійна робота студента. Змішане навчання дає можливість зробити процес навчання більш індивідуалізованим чи особистісно орієнтованим, оскільки дає студентам змогу здобувати знання у власному темпі, в зручний час і комфортному місці [1, с.125-129]. Плануючи таке навчання викладач повинен дотримуватися наступних принципів: креативно; разом; самостійно.

«Креативно» - означає, що працюючи у цифровому просторі потрібно вміти: знайти інформацію; аналізувати та систематизувати інформацію. Підкреслимо: у практичному мисленні особистості завжди мають місце два зустрічні процеси. З одного боку, студент постійно одержує інформацію про реальну ситуацію діяльності, зміст якої дозволяє йому будувати чуттєво-конкретне уявлення про цю навчальну інформацію. З другого — витримує напроми збору такої інформації, вибіркове ставлення до неї, систематизації і узагальнення її — всі процеси регулюються на основі тих критеріальних структур, що притаманні особистості.

Це означає мати добре сформовані «soft skills». Слід зазначити, що сьогодні зростає актуальність потреби у «soft skills» на відміну від «hard skills». М'які навички потрібні не тільки у безпосередньому спілкуванні, але і в умінні працювати у соціальних мережах. В першу чергу, це проявляється в креативності мислення у креативності підходу до використання цифрових технологій. Тобто, креативність це не творчість, це креативність (нестандартність) мислення відповідно до особливостей професійної діяльності.

«Разом» у соціальних мережах – це період, коли студенти висловлюють свої думки й розуміння, працюючи над певними завданнями. Під час цієї діяльності студенти можуть об'єднуватись в групи, працювати з другом, працювати з викладачем. Необхідно навчити студентів ставити питання, а потім колективно знаходити відповіді. У психологічній літературі описані основні принципи спільної взаємодії у процесі навчання з використанням цифрових технологій. До їх числа, як правило, відносять такі принципи: спілкування «тут і тепер»; персоніфікації висловлювань; активності учасників групи.

Наголосимо, що форма колективної навчальної роботи засобами цифрових технологій висуває досить жорсткі вимоги до професіоналізму, рівня кваліфікації, позиції

та ціннісних установок самого викладача. Адже така робота вимагає від нього вміння оперативно оцінювати та коригувати роботу студентів, спрямувати її у визначене русло, впливати на ціннісно-смыслову сферу студентів, на їх світогляд — їх компетентність. Особливо слід підкреслити, що педагог має забезпечити «суб'єкт-суб'єктний» характер спілкування з учасниками групи, рівність власної та їх психологічних позицій, оскільки по-іншому розвивати в останніх «суб'єкт-суб'єктну» компоненту компетентності неможливо у принципі. Своєрідною «надзадачею» викладача, має стати пробудження та підтримання у студентів інтересу навчання, до формування навиків, необхідних для успіху у майбутній професійній діяльності.

«Самостійно» - цей вид роботи можна застосовувати як під час заняття, так і поза ним. Викладач самостійно визначає коли краще виконувати самостійну навчальну діяльність студентів. Студент може самостійно обирати цифрові технології з якими він має бажання працювати.

Сутність продуктивного, рефлексивного управління у навчанні з використанням цифрових технологій полягає у тому, що викладач має поставити студента у ситуацію активного суб'єкта власної діяльності, здійснюваної у загальній системі колективної роботи; розвивати можливості студентів до самоуправління (саморегуляції, самоорганізації та самоконтролю власною діяльністю; організувати процес навчання як розв'язання навчально-пізнавальних проблем на основі творчої взаємодії (діалогу) з студентами.

Важливо підкреслити, що розв'язання завдань, які стоять перед вищою освітою сьогодні, можливе лише за умови забезпечення викладачем певного типу управління діяльністю студентів. Сутність управління — продуктивного, рефлексивного — полягає у зміні позиції студента, в перетворенні його з об'єкту зовнішніх впливів в активного суб'єкта власної діяльності, здійснюваної у загальній системі соціального життя, в розвитку спроможності до самоуправління (саморегулювання, самоорганізації та самоконтролю) власною діяльністю.

Навчальне спілкування — процес спільної роботи викладача і студента, у якому ця форма взаємодії будується на активному зворотному зв'язку, який організує, регулює і збагачує кожного з учасників цього процесу. Навчальне спілкування у соціальних мережах як інтегральне утворення має у собі складові, що утворюються у навчанні — спільній діяльності студента і викладача та під його керівництвом.

Психологічні особливості навчального спілкування із використанням цифрових технологій виражаються в тому, що воно утворюється на засадах суб'єкт-суб'єктних взаємин, в якому навчальна задача — джерело спілкування. Задача утворює мислительну активність у спілкуванні педагога з студентами, завдяки чому студент не лише засвоює так зване чисте знання, а й стає здатним до перетворення знань на конструктивні схеми власних навчальних дій.

Спілкування у соціальних мережах — це різноманітні контакти між людьми, зумовлені потребами спільної діяльності. Успіх навчання залежить від налагоджених контактів та взаєморозуміння учасників спільної діяльності. Одним із найбільш продуктивних засобів, що розвивають здібності студентів є цифрові технології. Отже, у сучасному освітньому просторі цифрові засоби допомагають організувати змішане навчання: тобто навчання в аудиторії, що поєднується з онлайн-навчанням. За змішаного навчання студент вчиться самостійно здобувати знання, планувати свою діяльність і працювати з різними джерелами інформації. Частина матеріалу студент може опановувати в аудиторії, а частину — вивчати чи закріплювати вдома за допомогою гаджетів. Поєднання змішаного навчання та використання цифрових технологій зробить процес навчання не тільки цікавим, але ефективним, таким який формує самостійність та вміння застосовувати «soft skills» на практиці.

Список використаних джерел:

1. Базиль, О.О. Використання для змішанного навчання математичних дисциплін платформи Міх / О.О. Базиль, Ю.А. Кравченко, О.С. Соколов // *Актуальні питання природничо-математичної освіти: збірник наукових праць*. - Випуск 2(10), 2017. - С. 125-129.
2. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. , 3-є вид. / В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Спротенко; за ред. В.М. Кухаренко. – Харків: НТУ «ХПШ»; Торсінг, 2002. – 320с.
3. Підготовка сучасного вчителя: інформаційно-технологічне забезпечення : монографія / за ред. О.І. Огієнко; авт. кол.: О.І. Огієнко, Т.Г. Калюжна, Ю.С. Красильник, Л.О. Мільто, Ю.Л. Радченко, Т.О. Гончарук, К.В. Годлевська, Н.І. Вінник. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 224 с.
4. Рашевська Н. В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема / Н.В. Рашевська // *Вісник Черкаського університету Серія «Педагогічні науки»*. – 2010. – Вип. 191, ч. IV. – С. 89–96.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>